

حضرت علیؑ
امیر المؤمنین
قضاوت و فرائض

شیخ محمد تقی شوشتری
ترجمہ: محمد رضا سماک امانی

فهرست مطالب

فصل اول - قضاوت‌های ویژه

۱. تو ارباب من نیستی، من ارباب تو هستم! ۲۹
۲. او مادر من است! ۳۱
۳. دو مادر برای یک نوزاد ۳۴

فصل دوم - نیرنگ

۱. نیرنگ رفیق ۳۵
۲. نیرنگ زن ۳۵

فصل سوم - شیوه‌های کشف جرم

۱. بازجویی از زنان ۳۷
۲. بازجویی از مردان ۴۲

فصل چهارم - توبه از اقرار به‌تراست

۱. اقرار مرد به زنا ۴۹
۲. اقرار زن به زنا ۵۱
۳. اشک فرشته ۵۴

فصل پنجم - دشوار

۱. مشخص نبودن قاتل ۵۶
۲. غرق شدن در فرات ۵۷
۳. طعمه شیر ۵۸
۴. نشگون ۵۹
۵. امانت ۵۹

فصل ششم - مردم آزاری

۱. زن هوس باز ۶۱
۲. مردم آزاری ۶۱

فصل هفتم - جرم و مجازات

۱. یک جرم و پنج مجازات متفاوت ۶۲
۲. نابالغ ۶۲
۳. اعتراف عمر به نادانی ۶۳
۴. اقرار با تهدید ۶۳
۵. دزدی ۶۴
۶. دزد سابقه دار ۶۴
۷. بخشش ۶۴

فصل هشتم - پیچیده

۱. فرزند سفید پوست زن و مرد سیاه پوست ۶۶
۲. فرزند ناخواسته ۶۷
۳. تولد پیش از نه ماهگی ۶۷
۴. حاملگی دختر ۶۸
۵. معاینه دختران ۶۹
۶. پذیرش ادعای زن ۶۹

- ۶۹ ..... دیوانه ۷
- ۶۹ ..... اضطرار ۸
- ۷۱ ..... دشنام ۹

فصل نهم - دوکیفر برای یک مجازات

- ۷۲ ..... لواط ۱
- ۷۲ ..... شراب خواری ۲

فصل دهم - صد قضاوت

- ۷۴ ..... پیشوای حق کیست؟ ۱
- ۷۵ ..... گواهی مرد بی ریش ۲
- ۷۶ ..... زناى کنیز ۳
- ۷۷ ..... خطای کودک ۴
- ۷۷ ..... ديه قتل خطایی و وصیت به ثلث اموال ۵
- ۷۷ ..... خطای عمر ۶
- ۷۸ ..... کور کردن ۷
- ۷۸ ..... زمان اجرای حدّ برخی زنان ۸
- ۷۸ ..... کیفر ورود به حریم شخصی مرد در خانه ۹
- ۷۹ ..... فرار از مرگ در حکم سنگسار ۱۰
- ۷۹ ..... از زنان پیرسید! ۱۱
- ۷۹ ..... تأیید نظر پسر ۱۲
- ۸۱ ..... چهار شاهد ۱۳
- ۸۱ ..... اسلام ۱۴
- ۸۲ ..... طلاق کنیز ۱۵
- ۸۲ ..... ناتوانی عثمان از پاسخ به پرسش فقهی ۱۶
- ۸۳ ..... سگ و گوسفند ۱۷

۱۸. بزه‌ای که شیر خوک خورده ۸۳
۱۹. نذر پیاده رفتن به مگه ۸۴
۲۰. کمبود فقیر ۸۴
۲۱. معاونت و مباشرت در قتل ۸۴
۲۲. کیفر فشار ۸۴
۲۳. ماهی در شکم ماهی ۸۵
۲۴. حیوان نجاست خوار ۸۵
۲۵. سر بُریدن سریع حیوان ۸۵
۲۶. تدلیس ۸۶
۲۷. فسخ عقد نکاح برده ۸۶
۲۸. فسخ عقد نکاح عنین ۸۶
۲۹. حرمت ازدواج با مادر زن ۸۶
۳۰. مسلمان شدن زن مجوسی ۸۷
۳۱. شرط مخالف عقد ۸۷
۳۲. مهریه در طلاق قبل از آمیزش ۸۸
۳۳. کفن دزد ۸۸
۳۴. تن ندادن به وظایف زناشویی ۸۸
۳۵. قرارداد مکاتبه ۸۹
۳۶. ام و ولد ۸۹
۳۷. بهره چشم و دست ۸۹
۳۸. وصیت، به ارث می‌رسد ۹۰
۳۹. شهادت دزد پشیمان ۹۰
۴۰. وقف ۹۰
۴۱. دیه ۹۱

۹۱	۴۲. اقرار زناکار
۹۱	۴۳. حدّ قذف
۹۱	۴۴. اشتباه در اجرای حدّ
۹۲	۴۵. دزدی از مال شراکت
۹۲	۴۶. دستگیری دزد در خانه
۹۲	۴۷. دزدی از جیب لباس
۹۲	۴۸. دزدی برده از اموال ارباب
۹۳	۴۹. اجرای سه حدّ
۹۳	۵۰. قسم در حدّ
۹۳	۵۱. قصاص مأمور اجرای حدّ
۹۳	۵۲. زمان پرداخت دیه
۹۴	۵۳. مرگ در اثر اجرای حدّ
۹۴	۵۴. تهمت به جمع
۹۴	۵۵. فروش شتر واستثنای سر و پوست آن
۹۴	۵۶. امانت و ضمانت
۹۵	۵۷. سایبان بین دوخانه
۹۵	۵۸. نامه قاضی به قاضی دیگر
۹۵	۵۹. تازیانه دو سر
۹۵	۶۰. مقتول یک دست
۹۶	۶۱. حقّ قصاص برای فرزندان نابالغ مقتول
۹۶	۶۲. گواهی یهودی
۹۶	۶۳. گواهی مسیحی
۹۷	۶۴. فحش
۹۷	۶۵. خرید و فروش ماهی در تور

- ۹۷ ..... ۶۶. طواف چهار دست و پا
- ۹۷ ..... ۶۷. جعل مهر خلیفه
- ۹۸ ..... ۶۸. بچه در شکم مادر مرده
- ۹۸ ..... ۶۹. فرزند مرده در شکم مادر
- ۹۸ ..... ۷۰. ارث کافر و ورثه مسلمان

فصل یازدهم - پرسش‌های دشوار

- ۹۹ ..... ۱. سخنرانی بی‌الف
- ۱۱۱ ..... ۲. فرق‌ها
- ۱۱۲ ..... ۳. زبان
- ۱۱۳ ..... ۴. فرار از قضا به سوی قدر
- ۱۱۳ ..... ۵. قضا و قدر
- ۱۱۴ ..... ۶. پرسش‌های یهودی
- ۱۱۵ ..... ۷. روی خدا
- ۱۱۶ ..... ۸. پرسش‌های رفیقان یهودی پیامبر صلی الله علیه و آله
- ۱۱۹ ..... ۹. پاسخ به پرسش‌های قیصر
- ۱۱۹ ..... ۱۰. سَلُونِي قَبْلَ أَنْ تَفْقُدُونِي
- ۱۲۱ ..... ۱۱. فلسفه بخشی از نماز
- ۱۲۲ ..... ۱۲. نشان خداشناسی
- ۱۲۲ ..... ۱۳. شبیه میوه بهشتی در دنیا
- ۱۲۳ ..... ۱۴. معنای «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»
- ۱۲۳ ..... ۱۵. دویدن پشت سر زمامداران
- ۱۲۳ ..... ۱۶. نخستین نعمت خدا
- ۱۲۴ ..... ۱۷. پرسش‌های عمر از حضرت علی علیه السلام
- ۱۲۶ ..... ۱۸. دو قلوهایی ۵۰ و ۱۵۰ ساله که در یک روز مردند!

• مقدمه

سپاس خدایی را که به حق داوری می‌کند: ﴿وَاللّٰهُ يَفْضِلُ بِالْحَقِّ﴾^۱ و درود بر پیامبرش که او را برای داوری عادلانه بین مردم برگزید و درود بر خاندان پیامبرش که دادگسترند و قضاوت به فرمان خدا کنند به ویژه پسر عمویش امیرالمؤمنین علیه السلام که فرمود:

اگر بر کرسی قضاوت بنشینیم، بین پیروان تورات (یهودیان) با تورات آنان، بین پیروان انجیل (مسیحیان) با انجیل آنان و بین پیروان قرآن (مسلمانان) با قرآن آنان قضاوت می‌کنم و این کتاب‌های آسمانی به سخن خواهند آمد که علی علیه السلام بر اساس ما قضاوت کرده است.

دوست و دشمن اعتراف کرده‌اند که او شایسته‌ترین فرد برای قضاوت بین مردم است. خلیفه دوم، عمر، بارها در مشکلات اعتراف کرد: اگر علی علیه السلام نبود، عمر هلاک می‌شد^۲ و علی علیه السلام اندوهش را برطرف ساخت.

کلینی در «کافی»، صدوق در «من لایحضره الفقیه»، مفید در «ارشاد»، شیخ طوسی در «تهذیب»، سید رضی در «خصائص الأئمه»

۱. سوره غافر، آیه ۲۰.

۲. لولا علی لهلك عمر. الاستیعاب، ج ۳، ص ۳۹؛ فیض الغدیر، ج ۴، ص ۳۵۷؛ مناقب خوارزمی،

ص ۴۸؛ مستند احمد بن حنبل، ج ۱، ص ۱۴۰ و ۱۵۴؛ صحیح ابوداود، ج ۱، ص ۸۲.

و ابن شهر آشوب سروری در «مناقب» که رضوان خدا بر آنان باد بخشی از قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام را نقل کرده‌اند و شماری از علمای پیشین، این قضاوت‌ها را در کتاب‌های مستقلی گرد آورده‌اند؛ گرچه این کتاب‌ها به دست ما نرسیده، همانند بسیاری از کتاب‌های ارزشمند آنان، غیر از کتاب ابراهیم بن هاشم قمی که به نقل از برخی معاصران موجود است. در کتاب «فهرست» شیخ طوسی و «فهرست» نجاشی از کتاب‌هایی که به صورت مستقل، قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام را گردآوری کرده‌اند یاد شده است؛ مانند: کتاب اسماعیل بن خالد؛ کتاب خالد عبدالله احمد بن عامر که به نقل نجاشی، از فرزندان عامر بن حسان است که در کربلا شهید شد و پدرش در صفین شهید شد و کتاب معلی بن محمد بصری که نجاشی، درباره‌اش گفت: او مضطرب الحدیث والمذهب است، کتاب محمد بن قیس بجلی...، کتاب عبیدالله بن ابی رافع. بین کتاب‌های علمای متأخر، کتاب مستقلی درباره قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام نیافتیم. برخی از علمای متأخر، یک باب (فصل) از کتاب خود را به قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام اختصاص داده‌اند؛ مانند علامه مجلسی در «بحارالانوار» و شیخ حرّ عاملی در «وسائل الشیعه».

من به خاطر اهمیت موضوع، تصمیم گرفتم مانند علمای پیشین، قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام را در کتاب مستقلی گردآوری کنم. سروری می‌گوید: علمای اهل سنت کتاب‌هایی در این زمینه نوشته‌اند، مانند موفق مکی. ما علمای شیعه، سزاوارتر به گردآوری قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام هستیم. از این رو، تصمیم گرفتم قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام را گردآوری کنم.

شیخ مفید و ابن شهر آشوب سروری، قضاوت‌های امیرالمؤمنین علیه السلام را از نظر تاریخی به سه دوره تقسیم کرده‌اند: عصر پیامبر صلی الله علیه و آله، عصر خلفای پس از پیامبر علیهم السلام و عصر امیرالمؤمنین علیه السلام. من این تقسیم‌بندی را کنار گذاشتم و قضاوت‌های حضرت علی علیه السلام را بر اساس موضوعی گردآوری کردم.